

Alain Rey (1928-2020)

Alain Rey, un terminòleg de debò*

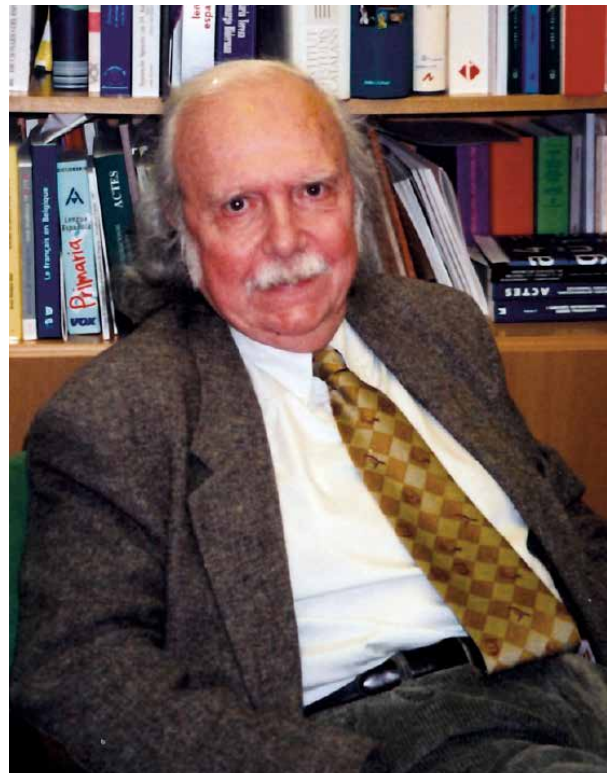
BRUNO DE BESSE
Professor emèrit de la Universitat de Ginebra
Bruno.DeBesse@unige.ch

TERMINÀLIA 24 (2021): 80-82 · DOI: 10.2436/20.2503.01.170
ISSN: 2013-6692 (impresa); 2013-6706 (electrònica)
<http://terminalia.iec.cat>

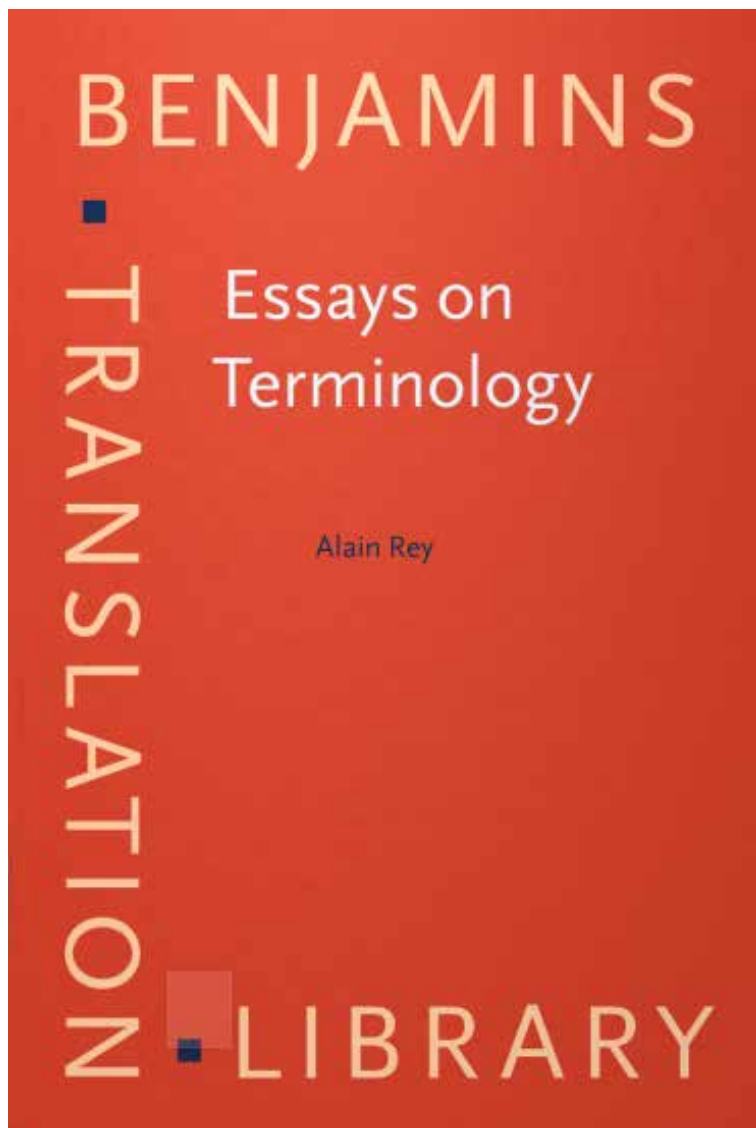
Tots els francòfons saben qui és Alan Rey, que encarna per al gran públic la passió del creador de diccionaris. Els periodistes el consideren fins i tot com «el rei dels mots» o «el senyor dels mots». Aquesta visió demostra la importància que té per als francòfons, que mantenen amb la llengua una relació afectiva ben particular.

Malauradament, és impossible evocar amb detall la important carrera lexicogràfica d'Alain Rey. Tampoc podem fer un retrat detallat de l'eminent lexicòleg que va ser. Tot i això, cal recordar que el seu nom es troba estretament vinculat a diverses obres particularment prestigioses: *Le Petit Robert*, *Le Grand Robert de la langue française*, *Le Dictionnaire historique de la langue française*. Alain Rey ha marcat fortament la lexicografia francesa de la segona meitat del segle XX. La seva obra, que és rellevant, es pot comparar amb la d'Émile Littré o amb la de Pierre Larousse. La bibliografia d'Alain Rey és representativa del nombre i de la riquesa de les publicacions d'aquest enamorat dels mots.

Tenint en compte la seva important herència lexicogràfica, no ens ha de sorprendre que Alain Rey ocupi un lloc destacable en el món de la terminologia i de la terminografia franceses i francòfones. Com tots aquells que aporten una contribució original al coneixement científic, és naturalment atípic i inclassificable.

Alain Rey

Alain Rey és un terminòleg de debò, fet que no és habitual, ja que els veritables terminòlegs —és a dir, els «especialistes de la terminologia teòrica», si considerem una de les definicions d'aquest mot al *Grand Robert de la langue française*— no són gaire nombrosos. Alain Rey forma part de les fonts d'irrigació del pensament en aquest àmbit. Per exemple, ha tingut un paper decisiu en la distinció dels sentits de la paraula *terminologia*, i ha contribuït especialment a separar clarament la terminologia de la terminografia. Alhora, ha evidenciat la diferència entre l'activitat terminogràfica veritable i la descripció lexicogràfica especialitzada.

La publicació de *La terminologie: noms et notions* ha estat l'ocasió per Alain Rey de mostrar que la terminologia és una disciplina jove i amb molt de futur que, per desenvolupar-se plenament, ha de pouar la seva energia a l'indret més profund de la història de les idees.

En l'època en què era ben vist acollir el naixement de noves disciplines, Alain Rey no dubtava a remuntar

la història i a cercar els orígens de la reflexió terminològica en Plató i Aristòtil. Tot i que la paraula *terminologie* és bastant recent en francès, la terminologia ocupa un lloc important en l'arqueologia del coneixement. La història dels termes, no considerats com a simples formes lingüístiques, sinó com a signes estretament associats a continguts conceptuals específics, fa que la terminologia sigui un instrument privilegiat en l'estudi de la història del saber.

Alain Rey no s'ha deixat seduir mai per les nombroses temptatives de dispersió que han succeït en terminologia. Sap que la professió de lexicògraf, com la de terminògraf, implica constància, força, resistència, perseverança, obstinació, regularitat, tenacitat i afany. Però tot això no és suficient. La monotonia i l'avorriment amenacen inevitablement el lexicògraf i el terminògraf. Cal que també siguin autors i demostrin creativitat.

És clar que pot semblar ben natural que un lexicògraf s'interessi per la terminologia. Tot i això, la majoria dels lexicògrafs no tenen una afinitat concreta per la terminografia i encara menys per la terminologia. Alain Rey és, sens dubte, un dels pocs lexicògrafs amb una visió dels fets lèxics que engloba el lèxic de la llengua general i el de les llengües d'especialitat. Sap millor que ningú que és impossible separar les paraules dels termes i que existeix un gran nombre d'unitats lèxiques que a vegades són mots i a vegades, termes.

També cal subratllar la importància dels treballs d'Alain Rey en dos àmbits que interessen al lexicògraf, al lexicòleg, al ter-

minògraf i al terminòleg: la norma i la neologia. Efectivament, Alain Rey ha contribuït a clarificar la problemàtica de la norma lingüística, que ha estat mantinguda pels francòfons des de fa més de tres-cents anys. També s'ha interessat per les implicacions lingüístiques de la normalització tècnica, per la redacció i el funcionament dels discursos d'especialitat. Alhora, més enllà de l'interminable inventari dels mots, dels termes i dels nous sentits, coneix des de dins els moviments i els mecanismes neològics i, d'una manera general, la dinàmica de les llengües.

Alain Rey ha participat en nombrosos col·loquis de terminologia. Sempre ha respost generosament a les peticions de diferents organitzadors que cercaven estímuls intel·lectuals. Ha aprofitat les trobades per oferir el fruit de les seves reflexions terminològiques, sense caure en modes passatgeres, distingint per la perspicacitat i l'originalitat de les seves paraules.

Amb el temps, d'articles a obres, amb petites contribucions successives, Alain Rey ha marcat, en primer

Alain Rey, un veritable terminologue

BRUNO DE BESSÉ

lloc, els límits de la terminologia i, després d'haver abalissat rigorosament l'àmbit, ha dut a terme progressivament l'afinament d'un programa de prospecció que pot resumir-se així: «La terminologia concerneix alhora la lingüística, la lexicologia, la lògica, la teoria del coneixement (epistemologia), la semiòtica (especialment la semàntica i la pragmàtica)».

Alain Rey ha participat en activitats terminogràfiques i en reflexions terminològiques fora del marc universitari tradicional. El seu interès per la terminologia no s'inscriu en un projecte professional. Alain Rey no ha tingut cap necessitat de publicar articles o obres en un àmbit bastant desconegut i que a més té una imatge poc afavoridora. Les seves obres lexicogràfiques li han aportat amb escreix totes les satisfaccions possibles. Un eminent especialista de les paraules i dels termes, com és Alain Rey, no cerca notorietat basant-se en l'índex de les citacions.

Vaig conèixer Alain Rey fa més de cinquanta anys, un dissabte a la tarda a la Sorbona. Des de llavors, les ocasions de trobar-nos i treballar junts han estat nombroses: conferències, col·loquis, publicacions... Recordo, amb emoció i nostàlgia, la llarga pel·lícula de les activitats que ens van reunir, a París, al Quebec, a Mont-real, a Luxemburg, a Ginebra... No oblidó els nombrosos dinars i sopars que vam compartir...

Alain Rey ens va deixar fa una mica més d'un any, però continua il·luminant el paisatge lexicogràfic, terminològic i lingüístic, i parlo d'ell en present. ✨

(*) Traducció al català a càrrec d'Anna Joan Casademont, Consell de Redacció. A l'edició impresa de la revista i a la versió en llengua francesa de l'edició electrònica trobareu el text original en francès.

BRUNO DE BESSÉ

Catedràtic emèrit de lingüística de la Universitat de Ginebra, especialista en terminologia i lexicografia. Està vinculat a la Unitat de Francès de la Facultat de Traducció i Interpretació, de la qual actualment n'és professor honorari. Ha estat director de diversos diccionaris, com *Le Robert Dictionnaire Junior* o el *Dictionnaire de la presse écrite et*

audiovisuelle Espagnol-Français-Italien-Portugais-Roumain. Conjuntament amb Juan-Carlos Sager i Blaise Nkwenti-Azeh, fou responsable del «Glossary of terms used in terminology» (*Terminology* vol. 4.1., 1997). És autor del pròleg del llibre d'Alain Rey *Essays on terminology* (1995).